

Žalobní právo a žaloba

Eva Dobrovolná

Žalobní právo

- Odpovídá na otázku:
 - Kdo může u soudu žalovat
 - Za jakých podmínek může u soudu žalovat?
 - V jaké souvislosti s hmotným právem lze žalovat?
 - Jakou naději má na příznivé rozhodnutí?
- Pojem vznikl v 19 století.

Římské žalobní právo

- Římskoprávní actio nebyla obecným nástrojem ochrany práv, ale systémem konkrétních žalob. Kdo si nenašel konkrétní žalobu, žalovat nemohl.
- V římském právu bylo třeba nejdříve si posoudit právní poměr a pak najít žalobu.

Materiální žalobní teorie

- Žalobu považuje za jeden z projevů subjektivního práva. Žaloba je další „stádium“ subjektivního práva v případě jeho porušení.
- Učení rozvinul zejména Savigny, který je zakladatelem nauky o subjektivním právu.
- Problematická je však proto, že nedokáže odpovědět na existenci zamítavých rozhodnutí

Dualistická teorie žalobního práva

- Štěpí pojem žaloby na dvě složky: právní nárok plynoucí ze subjektivního hmotného práva a nárok na poskytnutí ochrany.
- Základy položil Windscheid.
- Tato teorie nicméně vycházela z toho, že obě složky spolu úzce souvisí, neboť existence materiálněprávního nároku je předpokladem a podmínkou veřejnoprávního nároku na udělení právní ochrany.
- Problematickým místem je nemožnost odpovědět na to, o čem a na základě čeho soud rozhoduje, chybí – li tu subjektivní právo.
- Přínosem je rozdělení obou složek.

Teorie abstraktního žalobního práva

- Odděluje subjektivní hmotné právo a veřejnoprávní nárok na poskytnutí ochrany státem.
- Právo domáhat se ochrany je nezávislé na existenci hmotného práva
- Základy položil Bülow.

Teorie konkrétního žalobního práva (nárok na právní ochranu)

- Vychází se z veřejnoprávního charakteru žaloby, přičemž se odmítá abstraktní žalobní právo jako příliš široké.
- Základy položili Wach a Hellwig.
- Jde o právo na vydání příznivého rozhodnutí.
- Toto právo může mít jak žalobce, tak žalovaný.
- Složky nároku na právní ochranu mají být procesní (např. předpoklady procesu, procesní předpoklady žaloby) a hmotněprávní (subjektivní hmotněprávní nárok).
- Problematické je, že soud musí rozhodnout, i když zde předprocesní skutkový stav není zjištěn nebo je zjištěn nesprávně. Nelze říci, že určitý mimoprocenční skutkový stav spolu s procesními podmínkami nutně vede k příznivému rozhodnutí.

Žalobní právo jako součást práva na soudní ochranu

- Právo na vyvolání soudní ochrany je realizací obecného práva obrátit se na státní orgány s žádostmi, stížnostmi, návrhy (čl. 18 odst. 1 LZPS)
- Jde o subjektivní (veřejné) právo každého jednotlivce obrátit se na stát se žádostí o poskytnutí ochrany svému právu.
- Právo podat žalobu není spojeno s existencí subjektivního hmotného práva.
- Součástí žalobního práva v žádném případě není právo na příznivé rozhodnutí.

Pojem žaloby

- Žaloba je návrhem na poskytnutí právní ochrany, kterým se požaduje rozhodnutí ve věci.
- Jde o obecný nástroj k uplatnění práva u soudu
- Žalobou není spor jen zahájen, ale je i určitým způsobem ohraničen, což se projevuje v těchto aspektech:
 - žalobce podanou žalobou určuje soud, který má řízení provést, tedy příslušnost soud zkoumá zpravidla na základě údajů uvedených v žalobě
 - Určení sporných stran
 - Vymezení předmětu sporu

Náležitosti žaloby

- Označení soudu
- Označení účastníků
- Označení zástupců
- Označení věci
- Vylíčení rozhodujících skutečností
- Označení důkazů
- Žalobní petit
- Datum
- Podpis

Obsah žaloby

- Skutková tvrzení
- Označení důkazů
- Žalobní petit

- (Právní) důvod žaloby - právní důsledky vyplývající z právního poměru (právního základu žaloby), o který žalobce opírá svůj uplatňovaný nárok a které jsou dány souhrnem tvrzených skutečností

Žalobní petit

- Návrh žalobce na vydání rozsudku s určitým obsahem.
- Liší se podle typu žaloby.
- Musí být dostatečně určitý.
 - Příklad: 22 Cdo 2743/2016 (provést dostatečná opatření k upevnění pozemku)

Druhy žalobních petitů

- Jednoduchý
- Složený
 - prostá kumulace
 - eventuální petit
 - alternativní petit
 - alternativa facultas

Druhy žalob

- Žaloby na plnění
- Určovací žaloby (zvláštní procesní podmínkou je naléhavý právní zájem na určení, u nás se chápe jako předpoklad důvodnosti žaloby). Problematicnost dokládá 30 Cdo 789/2016:
 - Došlo-li v průběhu jednorocní doby stanovené v § 3062 o. z. k porušení zákonného předkupního práva spoluvlastníka podle § 140 obč. zák. a uplatnil-li u soudu dotčený spoluvlastník po právu příslušný nárok jemu plynoucí z dosavadní hmotněprávní úpravy, je nezbytné, aby soud o tomto nároku rozhodoval podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v rozhodném znění; to neplatí, jestliže se dotčený spoluvlastník po 1. 1. 2015 domáhá určení spoluvlastnického práva k nemovitosti původního spoluvlastníka, neboť vzhledem k zániku zákonného předkupního spoluvlastnického práva k 1. 1. 2015 nemá na podání takové žaloby již naléhavý právní zájem podle § 80 o. s. ř.
 - Meziřímní určovací návrh
- Pravotvorné žaloby (sem spadají i statusové)
- Žaloby petitorní x posesorní
 - V řízení o žalobě pro vypuzení z držby dle ustanovení § 1007 občanského zákoníku (a stejně tak v řízení o žalobě na ochranu rušené držby dle ustanovení § 1003 občanského zákoníku) se postup odstraňování vad žaloby dle § 43 odst. 1 o.s.ř. (z povahy věci - řízení) neuplatní. (Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 20. května 2016, č.j. 27 Co 182/2016)

Změna žaloby

- Jde o změnu předmětu řízení.
- Podle současné úpravy má žalovaný pouze možnost se ke změně žaloby vyjádřit, sám ji ovlivnit nemůže, jeho souhlas se nevyžaduje (!)
- Změnou žaloby je změna žalobního návrhu, ale i změna skutkových tvrzení (problematicnost závěru vysloveného v R 78/04)
- Soud o změně žaloby rozhoduje vždy. Za vadný se považuje postup, kdy se změna žaloby nepřipustí a o změněném návrhu jedná a rozhoduje.
- Soud nepřipustí změnu žaloby, pokud by výsledky dosavadního řízení nemohly být podkladem pro řízení o změněném návrhu (§ 95 odst. 2 OSŘ).

Zpětvzetí žaloby

- Jde o jednostranný procesní úkon žalobce, kterým se zříká práva na rozhodnutí soudu o uplatněném procesním nároku, tedy žádá, aby se ve věci již nejednalo a nerozhodovalo.
- Následkem zpětvzetí je zastavení řízení.
- Zákon vychází z účinnosti zpětvzetí, výjimečně soud rozhoduje o tom, že zpětvzetí není účinné (§ 96 odst. 3 a 5 OSŘ) – to neplatí v případě, že ke zpětvzetí dojde dříve, než začalo jednání.
- Není upraveno zpětvzetí žaloby se vzdáním se procesního nároku.

Děkuji za pozornost!